

Remiss av betänkandet, SOU 2025:124, "Åtgärder för en mer hållbar konsumtion" (Ju2026/00135)

Journalistförbundet har tagit del av förslagen i betänkandet "Åtgärder för en mer hållbar konsumtion" SOU 2025. Journalistförbundets remissvar begränsas till de delar av utredningen som tangerar det området, det vill säga uppgifter som skyddas av mediegrundlagarna, tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL).

I utredningen behandlas två EU-direktiv. Dels direktiv (EU) 2024/825 om ändring av direktiven 2005/29/EG och 2011/83/EU vad gäller mer konsumentmakt i den gröna omställningen genom bättre skydd mot otillbörliga affärsmetoder och bättre information, dels direktiv (EU) 2024/1799 om gemensamma regler för att främja reparation av varor och om ändring av förordning (EU) 2017/2394 och direktiven (EU) 2019/771 och (EU) 2020/1828.

I utredningen presenteras en rad förslag som handlar om att reglera yttranden kopplat till produkter och deras påverkan på miljön. Journalistförbundet lämnade 2023 yttrande över "Kommissionens förslag till direktiv om verifiering och kommunikation om uttryckliga miljöpåståenden" (KN2023/02755). Journalistförbundet framhöll då att det är av stor vikt att även beakta de yttrandefrihetsaspekter som aktualiseras med anledning av kommissionens förslag. Journalistförbundet vill upprepa följande:

”Grundlagarnas tillämpning på kommersiellt innehåll

Mediegrundlagarnas tillämpningsområde är begränsat och omfattar inte rent kommersiellt innehåll. Det anses följa av att ändamålet med tryckfrihetsförordningen är att ”säkerställa ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning”. Det gör att marknadsföringslagens bestämmelser kan tillämpas på marknadsföring utan hinder av TF. Skulle en annons ha ett annat syfte än ett rent kommersiellt, kan annonsen – helt eller delvis – bli bedömd enligt TF.¹

Generella förbud mot reklam för vissa varor, till exempel alkohol, har inte ansetts förenligt med TF och därför har uttryckliga undantag införts i TF 1 kapitlet, 12 §. I samma paragraf finns ett undantag som gäller ”krav att införa och på ett visst sätt utforma varningstext, innehållsdeklaration eller annan liknande produktinformation om syftet är skydd för hälsa eller miljö eller konsumentskydd,” (punkt 4).

Tillämpningsområdets beskrivs i förarbetena på följande sätt:

Med ”varningstext” bör förstås texter som har ett syfte att upplysa konsumenter om vissa skadliga egenskaper hos en viss produkt. Med begreppet ”innehållsdeklaration” bör typiskt sett avses en lista över vilka ämnen eller ingredienser som ingår i ett livsmedel eller någon annan produkt. Med ”annat liknande produktinformation” avses bl.a. uppgifter om hur en viss produkt (t.ex. ett läkemedel) ska användas eller hur den ska hanteras i avfallsledet.²”

Enligt Journalistförbundet saknas det en mer ingående analys av hur förslaget i utredningen förhåller sig till grundlagarna och den delegationsbestämmelse som finns i TF. Mot den bakgrunden kan Journalistförbundet inte tillstyrka förslaget.

Ulrika Hyllert
Förbundsordförande
Journalistförbundet

¹ Se Warling-Nerep, Wiweka, En orientering i Tryckfrihet och Yttrandefrihet, 4 uppl, sid 58.

² Se SOU 2016:58 ”Ändrade mediegrundlagar”, del 1, sid 461.